

SÄVSÅNGARENS OCH RÖRSÅNGARENS VIKT

av

Jan Sondell

Denna redovisning är en bearbetning av viktuppgifter, som insamlats vid Kvismare fågelstation sommaren 1965.

Under i huvudsak juli och augusti 1965 vägdes 1.217 sävsångare (*Acrocephalus schoenobaenus*) och 369 rörsångare (*Acrocephalus scirpaceus*) i syfte att undersöka om sångarnas vikt förändrades under den ljusa delen av dygnet och om vikten påverkades av olika väderlekstyper. De vägda fåglarna utgjorde 84 resp. 80 % av samtliga ringmärkta av arterna detta år.

Vägningen tillgick så att de nätfångade fåglarna direkt efter ringmärkningen i fält placerades i en celluloidstrut, som med en klämma fästes i en fjädervåg. Vågen kunde lätt avläsas med 0,5 grams noggrannhet. I ringmärkningsjournalen noterades så "bruttovikten" samt tiden på dagen.

De vägda fåglarna fördelar sig relativt jämnt över i huvudsak månaderna juli och augusti, även om antalet kan växla starkt dag till dag. För dygnets timmar finns godtagbart material från någon timme efter gryningen till strax före midnatten. Eftermiddagen och kvällen är svagt representerade.

Förändras sångarnas vikt under dygnets ljusa timmar?

För att belysa denna fråga har utvalts en del av sävsångarmaterialet, som insamlats under en kort tidsperiod med stabil väderlek. Den 20 - 22 juli låg ett högtryck över Skandinavien, vilket medförde varmt och klart väder. Under dessa dagar vägdes 56 gamla och 287 unga sävsångare. I tabell 1 redovisas medelvikten per timme för dessa fåglar.

Tabell 1. Medelvikten i gram för sävsångare vägda 20 - 22.7. 1965 fördelade på olika timmar. Klockslaget anger början av hel timme och siffrorna inom parentes antalet vägda fåglar.

Klockan	0400	0500	0600	0700	0800	0900	1000	Medelvärde
juv.	10.7 (23)	10.8 (38)	10.7 (30)	10.6 (64)	10.7 (94)	11.2 (16)	10.7 (22)	10.72 (287)
ad.	11.0 (12)	11.5 (4)	10.9 (12)	10.2 (2)	10.9 (19)	10.8 (3)	11.4 (4)	10.98 (56)
Medelvärde	10.8 (35)	10.9 (42)	10.8 (42)	10.5 (66)	10.7 (113)	11.1 (19)	10.8 (26)	10.76 (343)

Av tabellen framgår att viktvariationen mellan de olika klockslagen ej visar någon klar tendens. De avvikelser som noterats får uppenbart tillskrivas materialets brister. Alla medelvärden som grundar sig på mer än 20 viktuppgifter

är mycket lika. Någon tendens till viktökning från gryningen till fram mot mid-dagen kan ej skönjas. Detta kunde annars förväntas med hänsyn till sångarnas snabba näringsomsättning. Tydligt är, att den korta julnatten tillsammans med god näringstillgång under dagen gör, att viktkurvan under dygnet blir mycket flack.

I tabell 1 är de gamla fåglarnas medelvikt 0.26 g högre än ungfåglarnas. Denna skillnad har testats och är höggradigt signifikant ($p < 0.001$), vilket betyder att i juli, då ungarna nyligen är utflugna, är de något lättare än föräldrarna.

Påverkas sångarnas vikt av olika väderlekstyper?

Sommaren 1965, då vägningarna utfördes, inträffade mycket få extrema väderlekssituationer. Under juli och augusti var lägsta nattetemperaturen $+ 5^{\circ}\text{C}$ och **lågsta** maximitemperaturen på dagen $+ 14^{\circ}\text{C}$. Motsvarande högsta värden var $+ 13$ resp. $+ 24^{\circ}\text{C}$. Temperaturvärdena ligger alla väl inom de gränser, som kan anses som fullt normala betingelser för säv- och rörsångare.

Två perioder med kraftig nederbörd inträffade, båda i juli. Den första utgjorde slutet på det ovan nämnda högtrycket, som kulminerade den 20 - 22. Den 24.7 kl.21 började det regna och nederbörden upphörde den 25 på kvällen. Det hade då fallit 33 mm regn. Den 30.7 föll 53 mm, men i anslutning därtill märktes inga fåglar.

Den 26 juli noterades den lägsta medelvikten för både säv- och rörsångare under hela sommaren. Ett försök att statistiskt säkerställa denna viktminskning genom jämförelse med dagarna före regnet har givit negativt resultat beroende på att man i detta fall haft icke-konstanta populationer. Vad det senare beror på är icke utränt.

Emellertid kontrollerades den 26 juli 16 sävsångare, vilka tidigare vägts under tiden 5 - 24 juli. Följande tabell visar viktvariationen mellan ringmärknings- och kontrolldagarna.

Tabell 2. Vikten hos sävsångare kontrollerade den 26 juli jämförd med vikten vid ringmärkningstillfället. (Observatören har ansett sig kunna avläsa vägen med 0.25 g noggrannhet.)

Märkdag	5/7	17/7	17/7	19/7	20/7	20/7	21/7	21/7
Vikt märkdag	12.50	11.50	10.50	10.50	10.75	10.75	10.75	12.00
Vikt 26/7	10.50	10.50	10.50	10.75	10.75	10.25	10.25	10.75
Differens	-2.00	-1.00	+ 0	+0.25	+ 0	-0.50	-0.50	-1.25

Märkdag	21/7	21/7	21/7	21/7	22/7	22/7	22/7	24/7
Vikt märkdag	10.25	11.25	12.00	11.50	11.75	11.00	10.25	10.75
Vikt 26/7	9.00	10.50	11.75	9.75	11.50	11.00	9.75	10.00
Differens	-1.25	-0.75	-0.25	-1.75	-0.25	+ 0	-0.50	-0.75

Tabell 2 visar att vikten minskat hos 12 ex., varit oförändrad hos 3 och ökat obetydligt hos 1 ex. Genomsnittligt har vikten hos de 16 kontrollerade sävsångarna minskat med 0.7 g.

Uppenbart är alltså att det ihållande regnet, som utan större avbrott varade i 24 timmar utgjort ett hinder i sångarnas näringsanskaffning, vilket resulterat i en nedgång i vikt. Om denna nedgång var så stor att den påverkade fåglarnas kondition är mycket tveksamt. Troligen borde i så fall medelvikten sjunkit mer än vad som blev fallet hos de 16 kontrollerade fåglarna.

Sammanfattande resultat av vägningarna.

Ovan har visats att säv- och rörsångarnas vikter är förvånansvärt stabila. De påverkas uppenbarligen inte av dygnsrytmen och endast i ringa grad av väderleken. De registrerade väderleksytterligheterna har dock varit relativt moderata.

Som avslutning på denna redovisning gives nedan i form av stapeldiagram samtliga insamlade viktuppgifter i 0.5-gramklasser för båda arterna. Aritmetiska medelvikterna för hela materialet har uträknats och blev för sävsångare 11.0 g och för rörsångare 11.3 g. Spridningen var 0.77 resp. 0.82 g. En statistisk bearbetning har visat att populationsmedelvärdena med 99% säkerhet ligger inom intervallen 11.0 ± 0.05 resp. 11.3 ± 0.11 g.

I litteraturen anges ibland vikten ± 3 ggr spridningen i det material man stöder sig på. I detta fall erhålles följande värden:

Sävsångare 11.0 ± 2.3 g eller 8.7 - 13.3 g

Rörsångare 11.3 ± 2.5 g eller 8.8 - 13.8 g.

Diagram 1. Stapeldiagram över resultatet av vägningar av sävsångare och rörsångare vid Kvismare fågelstation 1965.

